

ĐỀ THI CHÍNH THỨC VÀO 10**MÔN: NGỮ VĂN – BÌNH ĐỊNH NĂM 2021****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****PHẦN I (3.0 điểm)** Đọc đoạn thơ sau và thực hiện các yêu cầu bên dưới:

Không có gì tự đến đâu con
 Quả muốn ngọt phải thàng ngày tích nhựa
 Hoa sẽ thơm khi trải qua nắng lửa
 Mùa bội thu trải một nắng hai sương
 Không có gì tự đến, dầu bình thường
 Phải bằng cả đôi tay và nghị lực
 Như con chim suốt ngày chọn hạt
 Năm tháng bao dung nhưng khắc nghiệt lạ kỳ...

Trích Không có gì tự đến đâu con - Nguyễn Đăng Tấn, Tuyển tập thơ Lời ru vàng trắng, NXB Lao động, năm 2000, trang 42)

Câu 1. Xác định phương thức biểu đạt chính của đoạn thơ.**Câu 2.** Em hiểu như thế nào về những câu thơ

Quả muốn ngọt phải thàng ngày tích nhựa
 Hoa sẽ thơm khi trải qua nắng lửa
 Mùa bội thu trải một nắng hai sương.

Câu 3. Chỉ ra và nêu tác dụng biện pháp tu từ được sử dụng trong câu thơ: Như con chim suốt ngày chọn hạt.**Câu 4.** Viết một đoạn văn trình bày cảm nhận của em về nỗi lòng của cha mẹ được gửi gắm qua đoạn thơ (khoảng 10-15 dòng).**Phần II. (6,0 điểm)**

Cháu ở đây có nhiệm vụ đo gió, đo mưa, đo nắng, tính mây, đo chấn động mặt đất, dự vào việc báo trước thời tiết hằng ngày, phục vụ sản xuất, phục vụ chiến đấu. Đây là máy móc của cháu. Cái thùng đo mưa này, ở đâu bác cũng trông thấy, mưa xong đổ nước ra cái cốc li phân mà đo. Cái này là máy nhật quang ký, ánh sáng mặt trời xuyên qua cái kính này, đốt các mảnh giấy này, cứ theo mức độ, hình dáng vết cháy vết cháy mà định nắng. Đây là máy vin, nhìn khoảng cách giữa các răng cửa mà đoán gió. Ban đêm không nhìn mây, cháu nhìn gió lay lá, hay nhìn trời, thấy sao nào khuất, sao nào sáng, có thể nói được mây, tính được gió. Cái máy nằm dưới sâu kia là máy đo chấn động vỏ quả đất. Cháu lấy những con số, mỗi ngày báo về “nhà” bằng máy bộ đàm: bốn giờ, mười một giờ, bảy giờ tối, lại một giờ sáng. Bản báo ấy trong ngành gọi là “ốp”. Công việc nói

chung dễ, chỉ cần chính xác. Gian khổ nhất là lần ghi và báo về lúc một giờ sáng. Rét, bác ạ. Ở đây có cả mưa tuyết đấy. Nửa đêm đang nằm trong chăn, nghe chuông đồng hồ chỉ muốn đưa tay tắt đi. Chui ra khỏi chăn, ngọn đèn bão vặn to đến cỡ nào vẫn thấy là không đủ sáng. Xách đèn ra vườn, gió tuyết và lặng im ở bên ngoài như chỉ chực mình ra là ào ào xô tới. Cái lặng im lúc đó mới thật dễ sợ: nó như bị chặt ra từng khúc, mà gió thì giống những nhát chổi muốn quét đi tất cả, ném vứt lung tung... Những lúc im lặng lạnh cóng mà lại hùng hực như cháy. Xong việc, trở vào, không thể nào ngủ lại được.

(...) Hồi chưa vào nghề, những đêm bầu trời đen kịt, nhìn kĩ mới thấy một ngôi sao xa, cháu cũng nghĩ ngay ngôi sao kia lẻ loi một mình. Bây giờ làm nghề này cháu không nghĩ như vậy nữa. Và, khi ta việc, ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được? Hướng chi việc của cháu gắn liền với việc của bao anh em, đồng chí dưới kia. Công việc của cháu gian khổ thế đấy, chứ cất nó đi, cháu buồn đến chết mất. Còn người thì ai mà chả “thèm” hờ bác? Mình sinh ra là gì, mình đẻ ở đâu, mình vì ai mà làm việc? Đấy, cháu tự nói với cháu thế đấy. Bác lái xe đi, về Lai Châu cứ đến đây dừng lại một lát. Không vào giờ “ốp” là cháu chạy xuống chơi, lâu thành lệ. Cháu bỗng dung tự hỏi: Cái nhớ xe, nhớ người ấy thật ra là cái gì vậy? Nếu là nỗi nhớ phồn hoa đô hội thì xoàng. Cháu ở liền trong trạm hàng tháng. Bác lái xe bao lần dừng, bóp còi toe toe, mặc, cháu gan lì nhất định không xuống. Ấy thế là một hôm, bác lái phải thân hành lên trạm cháu. Cháu nói: “Đấy, bác cũng chẳng “thèm” người là gì?”

Trích Lặng lẽ Sa Pa của Nguyễn Thành Long, Ngữ văn 9, tập 1, NXB GD Việt Nam, 2018, tr. 183,185)

Cảm nhận của em về nhân vật anh thanh niên trong phần trích trên. Từ đó liên hệ với hình ảnh của thế hệ trẻ trong thực tế đời sống để thấy được vẻ đẹp của sức trẻ Việt Nam.

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN – LOIGIAIHAY.COM

Phần I.

Câu 1.

Xác định phương thức biểu đạt chính của đoạn thơ.

Phương pháp: căn cứ các phương thức biểu đạt đã học.

Cách giải:

Phương thức biểu đạt chính của đoạn thơ: Biểu cảm

Câu 2.

Em hiểu như thế nào về những câu thơ

Quả muốn ngọt phải tháng ngày tích nhựa

Hoa sẽ thơm khi trải qua nắng lửa

Mùa bội thu trải một nắng hai sương.

Phương pháp: phân tích, lí giải.

Cách giải:

Học sinh tự trình bày theo cảm nhận và ý hiểu của mình, có lý giải.

Gợi ý:

- Quả, hoa, mùa bội thu: Điều là thành quả mà con người mong muốn đạt được

- Tháng ngày tích nhựa, nắng lửa, một nắng hai sương: Thể hiện cho những gian nan, thử thách, những khó khăn, gian khổ mà con người phải đối diện

=> Thành công không tự đến. Muốn có được thành công, thì phải có sự kiên kiên trì, trải qua những gian nan thử thách, bỏ công sức mới có được.

Câu 3.

Chỉ ra và nêu tác dụng biện pháp tu từ được sử dụng trong câu thơ: Như con chim suốt ngày chọn hạt.

Phương pháp: căn cứ bài So sánh, phân tích.

Cách giải:

Biện pháp tu từ: So sánh.

Tác dụng: Nhấn mạnh sự kiên trì, cố gắng. Để có được thành quả con người không những chăm chỉ mà cần phải kiên trì, không bỏ cuộc.

Câu 4.

Viết một đoạn văn trình bày cảm nhận của em về nỗi lòng của cha mẹ được gửi gắm qua đoạn thơ (khoảng 10-15 dòng).

Phương pháp: phân tích, lí giải.

Cách giải:

Học sinh trình bày theo cảm nhận của mình, có lý giải.

Gợi ý:

Nỗi lòng của cha mẹ được gửi gắm qua bài thơ, cha mẹ mong con:

- Phải sống nghị lực, không được khuất phục trước khó khăn và bố mẹ đã dạy con một chân lí đúng đắn đó chính là " không có gì tự đến đâu con ".
- Nếu muốn thành công thì con phải trải qua nhiều gian khổ và phải tự biết hoàn thiện, rèn luyện bản thân hàng ngày. Cha mẹ mong muốn con nên người, sống thật tốt.

Phần II.

Cảm nhận của em về nhân vật anh thanh niên trong phần trích trên. Từ đó liên hệ với hình ảnh của thế hệ trẻ trong thực tế đời sống để thấy được vẻ đẹp của sức trẻ Việt Nam.

Phương pháp: phân tích, tổng hợp.

Cách giải:

I. Mở bài: giới thiệu tác giả và tác phẩm Lặng lẽ Sapa.

- Giới thiệu vài nét về nhà văn Nguyễn Thành Long.
- Giới thiệu tác phẩm Lặng lẽ Sa Pa. Trong đó có đoạn trích được dẫn ở đề bài mang lại cho người đọc nhiều cảm nhận về nhân vật anh thanh niên.
- Liên hệ với hình ảnh thế hệ trẻ trong thực tế đời sống để thấy được vẻ đẹp của sức trẻ Việt Nam.

II. Thân bài:

Phần 1: Phân tích nhân vật anh thanh niên trong hai đoạn trích

a. Công việc và hoàn cảnh sống của anh thanh niên:

- Công việc: "làm công tác khí tượng kiêm vật lí địa cầu" - công việc đòi hỏi độ chính xác cao.
- + Công việc của anh là đo mưa, đo nắng, đo chấn động, => Dù công việc khó khăn nhưng anh vẫn vượt lên và vui tươi sống.

- Hoàn cảnh sống: Sống một mình trên đỉnh núi Yên Sơn với độ cao hơn 2600 mét và ở cái độ cao ấy, suốt bốn mùa chỉ toàn “cây cỏ và mây mùa lạnh lẽo”

→ Hoàn cảnh sống khắc nghiệt, thiếu thốn, công việc đầy những khó khăn

⇒ Những phẩm chất tốt đẹp của anh thanh niên:

+ Có trách nhiệm, yêu lao động và luôn hoàn thành công việc, nhiệm vụ được giao

+ Sống một mình giữa đỉnh núi cao, không có ai theo dõi, quản lí nhưng anh thanh niên vẫn luôn hoàn thành công việc đúng giờ theo quy định

Đoạn 2: Về đẹp của anh thanh niên

- Một người yêu mến công việc dù làm việc một mình trên đỉnh núi Yên Sơn trong khung cảnh vắng vẻ nhưng anh không cảm thấy lẻ loi vì công việc mang lại cho anh niềm vui và nhận thức về ý nghĩa của công việc làm. Cho nên với anh: ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được?

- Một người có lòng yêu mến con người. Sống đơn độc nên anh rất khao khát được gặp gỡ và trò chuyện với mọi người. Chính anh đã khẳng định với bác tài xế xe khách: Còn người thì ai mà chả “thèm” hờ bác?.

- Một người ham học hỏi, rất quan tâm đến đời sống nội tâm. Sống một mình trên đỉnh núi, anh không cảm thấy cô đơn vì lúc nào bên cạnh anh cũng có sách. Ngoài giờ làm việc, ngoài lúc phải chăm sóc vườn hoa, đàn gà, anh dành thời gian để đọc sách. Khi cô kĩ sư, ông họa sĩ... đến phòng ở của anh và quyển sách anh đang đọc dở vẫn còn để mở trên bàn. Chính anh cũng đã khẳng định với cô kĩ sư: Và cô cũng thấy đấy, lúc nào tôi cũng có người trò chuyện. Nghĩa là có sách ấy mà. Mỗi người viết một vẻ. Cái cách đọc sách của anh tinh tế, nghiêm túc và đúng đắn biết bao.

- Một người sống có lý tưởng, có trách nhiệm. Anh ý thức một cách rất rõ ràng: Mình sinh ra là gì, mình đẻ ở đâu, mình vì ai mà làm việc? Nhận thức đó cho thấy anh trẻ nhưng không hời hợt. Anh sống một mình nhưng không cô đơn vì lúc nào trong tư tưởng của anh mục đích sống, lẽ sống vẫn luôn luôn tồn tại và nhắc nhở. Làm một công việc đơn độc, phải dậy vào lúc nửa đêm, phải ra ngoài trời lúc mưa bão, lạnh lẽo, anh có thể nằm ở trong nhà, lấy số liệu cũ mà gọi bộ đàm về để báo cáo. Nhưng anh không làm điều đó. Vì anh có trách nhiệm và anh hiểu rõ việc anh làm ở đây có liên quan, có ảnh hưởng đến cuộc sống lao động và chiến đấu của rất nhiều người lúc bấy giờ. Việc phái đoàn không quân – phòng không đến thăm và khen ngợi anh đã cho thấy rõ điều đó.

- Nhân vật anh thanh niên được xây dựng bằng một nghệ thuật đặc sắc. Nó được miêu tả và thể hiện qua cuộc gặp gỡ đặc biệt với ông họa sĩ già và cô kĩ sư trẻ; được bộc lộ qua lời đối thoại của nhân vật; nhân vật không có tên riêng, không có ngoại hình cụ thể mà chỉ có tên gọi theo kiểu chung, phiếm chỉ.

- Vì thế, hình ảnh người thanh niên thể hiện vẻ đẹp của người thanh niên Việt Nam nói chung trong giai đoạn chống Mĩ: giản dị, chân thành và giàu lý tưởng; góp phần thể hiện tư tưởng chủ đề của tác phẩm, thể hiện chủ nghĩa anh hùng cách mạng Việt Nam trong chiến đấu; thể hiện cảm hứng của Nguyễn Thành Long khi sáng tác: “SaPa không chỉ là một sự yên tĩnh. Bên dưới sự yên tĩnh ấy, người ta làm việc”, hy sinh, yêu thương và mơ ước. Hình ảnh này gợi cho người đọc đến hình ảnh của thế hệ trẻ Việt Nam trong giai đoạn chống Mĩ nói riêng và theo dòng chảy thời gian nói chung.

b. Liên hệ với hình ảnh thế hệ trẻ trong thực tế đời sống để thấy được vẻ đẹp của sức trẻ Việt Nam

- Nhân vật anh thanh niên trong truyện ngắn của Nguyễn Thành Long đã để lại trong lòng người đọc những tình cảm thật tốt đẹp. Hình ảnh của anh đã và đang động viên thế hệ trẻ hôm nay tiếp tục noi gương để đi theo bước chân dũng cảm, cao đẹp của cha anh ngày trước.

- Thế hệ trẻ cần trau dồi, học tập tốt để cống hiến sức mình cho quê hương, đất nước. Cuộc sống lao động giản dị nhưng cao đẹp ấy sẽ góp phần tạo nên vẻ đẹp tâm hồn trong mỗi con người.

- Phê phán những người sống không có trách nhiệm, ích kỉ, chỉ vì lợi ích của bản thân.

III. Kết bài:

- Nêu cảm nghĩ của em về nhân vật anh thanh niên trong truyện lặng lẽ Sapa và qua đoạn trích:

+ Một người yêu công việc, yêu đất nước

+ Một con người lạc quan và có những suy nghĩ sâu sắc.

- Bài học rút ra, liên hệ bản thân.